

ENCYKLIKA
SVÄTÉHO OTCA FRANTIŠKA

DILEXIT NOS

o ľudskej a božskej láske
Srdca Ježiša Krista

Spolok svätého Vojtecha
Trnava 2025

Encyklika
Svätého Otca Františka

Dilexit nos

o ľudskej a božskej láske
Srdca Ježiša Krista

1. „MILOVAL NÁS,“ hovorí svätý Pavol (porov. *Rim* 8, 37) o Kristovi, aby sme mohli objaviť, že nič „nás nebude môcť odlúčiť“ od tejto lásky (*Rim* 8, 39). Pavol to tvrdil s istotou, pretože sám Kristus ubezpečoval svojich učeníkov: „Milujem vás“ (*Jn* 15, 9. 12). A nám sa prihovára: „Nazval som vás priateľmi“ (*Jn* 15, 15). Jeho otvorené Srdce nás predchádza a čaká nás bez kladenia podmienok či požiadaviek; čaká nás, aby nás mohlo milovať a ponúknuť nám svoje priateľstvo. On nás miloval ako prvý (porov. *1 Jn* 4, 10). Vďaka Ježišovi „sme uverili, spoznali sme lásku, akú má Boh k nám“ (*1 Jn* 4, 16).

© Dicastero per la Comunicazione – Libreria Editrice
Vaticana, 2024

© Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r. o., Trnava 2025

ISBN 978-80-8161-669-3

1. kapitola

DÔLEŽITOSŤ SRDCA

2. Na vyjadrenie Ježišovej lásky sa často používa symbol srdca. Niektorí sa pýtajú, či má ešte aj dnes stále odôvodnený význam. Lenže ak nás pokúša povrchnosť a hektika života bez toho, aby sme vedeli, prečo veci robíme, ak nám hrozí, že sa staneme nenásytnými konzumentmi a otrokmi trhu, ktorých nezaujímajú hlbší zmysly života, práve vtedy potrebujeme nanovo objaviť dôležitosť srdca.¹

Čo máme na mysli pod pojmom „srdce“?

3. V starovekej svetskej gréčtine znamená termín *kardia* to, čo je v ľudských bytostiach, živočíchoch a rastlinách najvnútornejšie. U Homéra označuje nielen stred tela, ale aj dušu a duchovné jadro ľudskej bytosti. V jeho *Iliade* vychádzajú myšlienky i city zo srdca a sú navzájom úzko prepojené.² Srdce je centrom túžby a miestom, v ktorom vznikajú dôležité rozhodnutia človeka.³ U Platóna slúži srdce akoby na zjednotenie rozumovej a inštinktívnej stránky človeka, pretože predpokladal, že impulzy vyšších schopností i vášní prechádzajú cievmi, ktoré sa zbiehajú v srdci.⁴ A tak si už od staroveku uvedomujeme, že je dôležité nepovažovať ľudskú bytosť za súhrn rôznych

schopností, ale za duševno-telesný celok s jednotiacim centrom, ktoré všetkému, čo ako osoba prežíva, dodáva zmyslový a orientačný rámec.

4. Biblia hovorí: „Živé je Božie slovo, [...] rozsudzuje myšlienky a úmysly srdca“ (*Hebr 4, 12*). Rozpráva o srdci ako o jadre bytosti, ktoré sa skrýva pod celým vonkajškom a dokonca leží hlbšie než povrchné myšlienky, ktoré dokážu človeka zmiať. Keď emauzskí učenici tajomným spôsobom kráčali so vzkrieseným Kristom, prežívali chvíle úzkosti, zmätku, zúfalstva, sklamania. No za všetkými tými pocitmi, ba priam napriek nim, sa v hĺbke ich vnútra čosi dialo: „Či nám nehořelo srdce, keď sa s nami cestou rozprával?“ (*Lk 24, 32*).

5. Srdce je zároveň miestom úprimnosti, kde nemožno klamať ani nič predstierať. Zvyčajne prezrádza skutočné úmysly; to, čo si kto myslí, v čo verí a čo naozaj chce; „tajomstvá“, ktoré nikomu nehovoríme, teda holú pravdu o človeku. Srdce nie je zdaním ani klamstvom, je autentické, skutočné a úplne „osobné“. Preto sa Dalila pýtala Samsona, ktorý jej nechcel prezradiť tajomstvo svojej sily: „Ako môžeš hovoriť, že ma miluješ? Veď tvoje srdce nie je so mnou!“ (*Sdc 16, 15*). Až keď jej vyjaviť svoje skryté tajomstvo, „videla, že jej otvoril celé svoje srdce“ (*Scd 16, 18*).

6. Táto vnútorná pravda o každom človeku býva často skrytá pod kopou „lístia“, ktoré nám veľmi sťažuje pochopiť s istotou nielen samých seba, ale ešte väčšmi tých druhých.

„Srdce je klamlivé nadovšetko a rozjatrené, kto sa v ňom vyzná?“ (*Jer 17, 9*). Chápeme teda, prečo nás *Kniha prísloví* žiada: „Veľmi stráž svoje srdce, lebo z neho vyvierajú zriedla života. Odstráň od seba falošné ústa“ (*Prís 4, 23 – 24*). Samotný vonkajší zjav, pretváрка a klamstvo poškodzujú

1 Mnohé reflexie v prvej kapitole boli inšpirované nepublikovanými spismi zosnulého otca Diega Faresa, SJ, nech ho Pán prijme do večnej slávy.

2 Porov. Homér, *Iliada*, XXI, 441.

3 Porov. *Tamže*, X, 244.

4 Platón, *Timaeus*, 65 c – d; 70.

a kazia srdce. Napriek ľudskému úsiliu pôsobiť alebo hovoriť ako niekto, kým nie sme, má rozhodujúce slovo srdce. Srdcu nezáleží na tom, čo ukazujeme navonok a čo skrývame, lebo v srdci je človek sám sebou. A to je základ akéhokoľvek nášho zmysluplného životného plánu, pretože bez srdca nemožno postaviť nič hodnotné. Vonkajší zjav a klamstvo ponúkajú len prázdnotu.

7. Pre lepšiu predstavu by som na tomto mieste rád spomenul niečo, čo som už rozprával pri inej príležitosti. „Keď sme boli deti, babka nám na fašiangy robievala šišky. Boli z veľmi tenkého cesta. Potom ich dala na olej a cesto sa nadúvalo a nadúvalo... No keď sme ich začali jesť, vnútri boli prázdne. V nárečí sme takéto šišky nazývali ‚klamárky‘. A babka nám vysvetlila aj dôvod: ‚Tie šišky akoby klamú, zdajú sa veľké, ale vnútri nie je nič, nemajú v sebe nič skutočné, nijaký obsah.‘“⁵

8. Namiesto toho, aby sme hľadali povrchné uspokojenie a pretvarovali sa pred druhými, je lepšie zodpovedať si dôležité otázky: Kto naozaj som? Čo hľadám? Aký zmysel chcem dať svojmu životu, svojim rozhodnutiam a skutkom? Prečo a pre aký cieľ som na tomto svete? Ako sa chcem dívať na svoj život, keď príde jeho koniec? Aký zmysel chcem dať všetkému, čo zažívam? Kým chcem byť pred druhými? A kým som pred Bohom? Tieto otázky priviedú človeka k jeho srdcu.

Návrat k srdcu

9. V tomto „tekutom“ svete je potrebné znova hovoriť o srdci ako o mieste, kde sa v každom človeku bez ohľadu

na pôvod a životnú situáciu všetko stretá – kde pramene a korenia všetky sily, presvedčenie, vášne a rozhodnutia konkrétnej osoby. Žijeme však v spoločnosti seriálových konzumentov, ktorí žijú zo dňa na deň, ovládaní rytmom a hlukom technológií, a chýba im trpezlivosť zaoberať sa procesmi vo svojom vnútri. V dnešnej spoločnosti sa ľudská bytosť vystavuje riziku, že „stratí stredobod, podstatu seba samej“⁶. „Súčasný človek je totiž často zmätený a rozpoltený, akoby mu chýbal vnútorný princíp, ktorý by do jeho bytia a konania prinášal jednotu a súlad. Modely správania, ktoré sú, žiaľ, dosť rozšírené, v ňom posilňujú buď racionálno-technologický rozmer, alebo naopak jeho inštinkty.“⁷ Chýba srdce.

10. „Tekutosť“ spoločnosti je problémom dneška, no znehodnotenie najvnútornejšieho jadra človeka – teda srdca – má omnoho dlhšiu históriu. Dochádzalo k nemu už v gréckom a predkresťanskom racionalizme, postkresťanskom idealizme, ako aj materializme rôznych foriem. Antropológia srdca takmer nepozná a aj pre významné filozofické smery ostáva cudzím pojmom. Uprednostňujú sa iné pojmy, napríklad rozum, vôľa, sloboda. Význam slova *srdce* je vágny a nie je mu prisúdená žiadna špecifická oblasť ľudského života. Možno preto, že idea srdca nie je „jasná ani vyhranená“, alebo že je prepojené s náročnosťou sebapoznania – zdá sa, že tá najintímnejšia časť v nás je zároveň tou, ktorá je nám najvzdialenejšia a ktorú poznáme najmenej. Ani stretnutie s druhým človekom nie je nevyhnutne stretnutím so sebou samým, keďže naše myslenie sa nevie vymaniť z nezdravého individualizmu.

6 Sv. Ján Pavol II., *Anjel Pána*, 2. júla 2000. In: *L'Osservatore Romano*, 3. – 4. júla 2000, s. 4.

7 Tenže, *Katechéza*, 8. júna 1994. In: *L'Osservatore Romano*, 9. júna 1994, s. 5.

5 František, *Homília počas rannej svätej omše v Dome sv. Marty*, 14. októbra 2016. In: *L'Osservatore Romano*, 15. októbra 2016, s. 8.

Mnohí sa pri formovaní svojich myšlienkových svetov cítia bezpečnejšie na poli inteligencie a vôle, pretože tie sú ľahšie ovládateľné. Absencia samostatného priestoru na srdce mimo priestoru na jednotlivito vnímané ľudské schopnosti a vášne viedla následne k zastaveniu ďalších úvah o centre ľudskej osoby, kde je jedinou zjednocujúcou skutočnosťou v konečnom dôsledku práve láska.

11. Ak sa znehodnotí srdce, potom stráca na hodnote aj to, čo zo srdca hovoríme, čo zo srdca konáme, čo v srdci dozrieva a čo srdce uzdravuje. Keď nedokážeme oceniť špecifickosť srdca, pripravujeme sa o odpovede, ktoré nemôže dať sám rozum, prichádzame o stretnutia s inými, uniká nám poézia. Strácame dejiny i svoje príbehy, pretože skutočné osobné dobrodružstvo možno budovať len vtedy, ak vychádza zo srdca. Na konci života nebude záležať na ničom inom.

12. Potrebné je povedať, že máme srdce a že toto srdce existuje spoločne s inými srdcami, ktoré mu pomáhajú, aby sa z neho stalo „ty“. Keďže nemáme priestor venovať sa tejto téme hlbšie, pomôžeme si postavou Nikolaja Stavrogina z Dostojevského románu.⁸ Romano Guardini ho označuje za stelesnenie zla, pretože jeho hlavnou charakteristikou je to, že nemá srdce: „Stavrogin nemá srdce. Preto je jeho duch chladný a prázdny a jeho telo otrávené lenivosťou a ,beštiálnou‘ zmyselnosťou. Preto sa nemôže nikomu dôverne priblížiť a nikto sa nepriblíži jemu. Len srdce vytvára dôvernosť, pravú blízkosť dvoch bytí. Iba srdce dokáže dať druhému prijatie a domov. Dôvernosť je prejavom i záležitosťou srdca. Lenže Stavrogin

je vzdialený. [...] Je nekonečne vzdialený i sebe samému, lebo človek môže byť na seba vnútorne vnímavý len srdcom, nie duchom. Nie je v moci človeka byť na seba vnímavý duchom. Ak teda srdce nežije, človek ostáva sám sebe cudzincom.“⁹

13. Potrebujeme, aby všetky činy podliehali „politickému nadvláde“ srdca, aby sa agresivita a nutkavé túžby upokojili v záujme vyššieho dobra, ktoré srdce ponúka, a účinkom sily, ktorou pôsobí proti zlu. Aj rozum a vôľa majú slúžiť srdcu, aby pravdy viac precíťovali a zakúšali, než aby sa ich snažili ovládať, ako to často robia niektoré vedné odbory. Vôľa nech túži po vyššom dobre, tak ako ho rozpoznáva srdce, a aj predstavivosť a city nech sa riadia tlkotom srdca.

14. Dalo by sa teda povedať, že „som tým, čím je moje srdce“. Ono je totiž tým, čo ma odlišuje od iných, čo formuje moju duchovnú identitu a privádza ma do spoločenstva s ostatnými ľuďmi. Algoritmy digitálneho sveta ukazujú, že naše myšlienky a rozhodnutia vôle sú oveľa „štandardnejšie“, než by sme si mysleli. Ľahké je ich predvídať a manipulovať nimi. V prípade srdca to však neplatí.

15. „Srdce“ je dôležitým slovom pre filozofiu i teológiu, ktoré chcú dosiahnuť komplexnú syntézu. Nemôže ho totiž vyčerpávajúco vysvetliť ani biológia, ani psychológia, ani antropológia, ani akákoľvek iná veda. Je jedným z primárnych slov „označujúcich realitu, ktorá prináleží celému človeku ako telesno-duchovnej bytosti“¹⁰. Biológ

8 Fiodor Michajlovič Dostojevskij, *I demoni* (1873). Slovenské vydanie: *Diablom posadnutí*. Bratislava 2023.

9 Romano Guardini, *Il mondo religioso di Dostoevskij*, Brescia 1980, s. 236.

10 Karl Rahner, *Einige Thesen zur Theologie der Herz-Jesu-Verehrung: Schriften zur Theologie*, Bd. 3, Einsiedeln, 1956, s. 392.

nie je väčším realistom, keď hovorí o srdci, lebo vidí len jednu jeho stránku. A celok tým nie je menej reálny, ale priam naopak – je ešte skutočnejší. Ani abstraktný jazyk nemôže mať súčasne ten istý konkrétny a zároveň komplexný význam. Ak nás slovo „srdce“ vedie do intímneho stredu našej osoby, umožňuje nám spoznať samého seba v úplnosti, nielen nejakú našu izolovanú stránku.

16. Na druhej strane nám táto jedinečná sila srdca pomáha porozumieť, prečo sa hovorí, že pochopiť nejakú skutočnosť srdcom znamená spoznať ju lepšie a úplnejšie. Nevyhnutne sa dostávame k láske, ktorej je srdce schopné, pretože „láska je najhlbším jadrom skutočnosti“.¹¹ Podľa Heideggera, ako ho interpretuje istý súčasný mysliteľ, nestojí na počiatku filozofie nijaký priehľadný pojem ani istota, ale zasiahnutosť: „Pred prácou alebo počas práce s pojmami musí byť myslenie zasiahnuté. Bez tejto zasiahnutosti nedokáže začať fungovať. Prvým mentálnym obrazom by mala byť husia koža. Práve hlboká emócia je tým, čo nás primárne vedie k uvažovaniu a kladeniu otázok. Filozofia sa vždy realizuje v nejakej základnej nálade (*Stimmung*).“¹² K slovu tu prichádza srdce, ktoré „je sídlom nálad a funguje ako ‚strážca základnej nálady‘. ‚Srdce‘ načúva ‚tichému hlasu‘ bytia, a to nie obrazne, a necháva sa týmto ‚hlasom‘ vyladovať a determinovať“¹³.

Srdce, ktoré spája fragmenty

17. Srdce zároveň umožňuje vznik autentického puta, pretože vzťah, ktorý sa neutvára srdcom, nie je schopný

preklenúť rozdrobenosť spôsobenú individualizmom. Dve samostatné monády by sa k sebe síce približovali, no nikdy by sa naozaj nespojili. Proti srdcu stojí spoločnosť, ktorú čoraz viac ovláda narcizmus a egocentrizmus. V konečnom dôsledku nastáva „strata túžby“, pretože druhý človek zmizne z dohľadu a my sa uzavrieme do seba bez schopnosti vytvárať zdravé vzťahy.¹⁴ Následne sa stávame neschopnými prijať Boha. Ako by povedal Heidegger, ak chceme prijať to, čo je božské, musíme postaviť „dom pre hostí“.¹⁵

18. Vidíme, ako sa v srdci každej osoby vytvára paradoxné prepojenie medzi sebahodnotením a otvorenosťou voči druhým, medzi veľmi osobným stretnutím so sebou samým a darovaním sa iným. Sebou samým sa stávame len vtedy, keď dokážeme spoznať druhého; s iným sa stretá ten, kto je schopný rozpoznať a prijať vlastnú identitu.

19. Srdce má zároveň schopnosť zjednotiť a zharmonizovať osobný príbeh človeka, v ktorom dáva všetko zmysel, aj keď sa javí rozbitý na márne kúsky. To má na mysli evanjelium, keď o Máriinom pohľade hovorí ako o pohľade srdca. Mária dokázala vstúpiť do dialógu so skúsenosťami, ktoré zachovávala vo svojom srdci, uvažovala nad nimi a venovala im čas. Premietala si ich a uchovávala vo svojom vnútri, pripomínala si ich. Myšlienky srdca najlepšie vystihujú dve pasáže z *Evanjelia podľa Lukáša*, v ktorých sa píše, že Mária „zachovávala (*syneterei*) všetky tieto slová vo svojom srdci a premýšľala o nich (*symbolousa*)“ (Lk 2, 19; porov. Lk 2, 51). Sloveso *symbollein* (z neho pochádza výraz „symbol“) znamená zvažovať, spájať v mysli

¹¹ Tamže, s. 393.

¹² Byung-Chul Han, *Heideggers Herz. Zum Begriff der Stimmung bei Martin Heidegger*, München 1996, s. 39.

¹³ Tamže, s. 60; porov. s. 176.

¹⁴ Porov. Tenže, *Agonie des Eros*, Berlin 2012.

¹⁵ Martin Heidegger, *Erläuterungen zu Hölderlins Dichtung*, Frankfurt am Main 1981, s. 120.

milosrdnej Láske: „Chcela som dať svojmu Milovanému napiť a sama som cítila, ako ma stravuje smäd po dušiach.“²²⁷ To je aj tvoje poslanie. Každý ho naplní svojím vlastným spôsobom, takže sám rozpoznáš, v čom spočíva tvoje misionárstvo. Ježiš si to zaslúži. Ak budeš mať odvalu, on ťa osvieti. Bude ťa sprevádzať a posilňovať, a ty prežiješ vzácnu skúsenosť, ktorá ti prinesie veľa dobrého. Nezáleží na tom, či uvidíš výsledky, to nechaj na Pána, ktorý koná v skrytosti srdca. Neprestaň však prežívať radosť z úsilia odovzdávať Kristovu lásku druhým.

²²⁷ Sv. Terézia od Dieťaťa Ježiša, *Manuscrit autobiographique A*, 45v°. In: *Œuvres complètes*, Paris 1992, s. 143. Slovenské vydanie: Sv. Terézia z Lisieux, *Súborné dielo I, Príbeh mojej duše*, Rukopis A, 45v°. Bratislava 2013, s. 147.

Záver

217. Tento dokument nám umožňuje rozpoznať, že to, čo je napísané v sociálnych encyklikách *Laudato si'* a *Fratelli tutti*, nie je nijako vzdialené nášmu stretnutiu s láskou Ježiša Krista, pretože keď pijeme z jeho lásky, stávame sa schopnými nadväzovať bratské vzťahy, vnímať dôstojnosť každej ľudskej bytosti a starať sa o náš spoločný dom.

218. Dnes sa dá všetko kúpiť, za všetko sa dá zaplatiť a zdá sa, že aj vedomie dôstojnosti závisí od vecí, ktoré možno nadobudnúť mocou alebo peniazmi. Sme hnaní do toho, aby sme hromadili, konzumovali a zabávali sa, sme väzňami ponížujúceho systému, ktorý nám nedovoľuje vidieť viac než svoje bezprostredné a malicherné potreby. Kristova láska stojí mimo tejto zvrátenej mašinérie a len on nás môže oslobodiť od horúčky, v ktorej niet priestoru na nezištnú lásku. On je ten, kto dokáže dať tejto zemi srdce a znova vniesť lásku tam, kde sme schopnosť milovať považovali za navždy mŕtvu.

219. Potrebuje to aj Cirkev, aby nenahrádzala Kristovu lásku dočasnými štruktúrami, utkvélými predstavami minulosti, zbožňovaním vlastnej mentality či fanatizmom akéhokoľvek druhu, ktoré len zaberajú miesto nezištnej Božej lásky – láske, ktorá oslobodzuje, oživuje, potešuje srdce a posilňuje spoločenstvo. Z rany v Kristovom boku stále prýšti rieka, ktorá nikdy nevyschne, nikdy nezanikne, ktorá sa zakaždým nanovo ponúka tým, ktorí chcú milovať. Len jeho láska umožní existenciu nového ľudstva.

220. Prosím Pána Ježiša, aby z jeho svätého Srdca vytekali prúdy živej vody pre nás všetkých, aby zahojili rany,

ktoré si spôsobujeme, aby posilnili našu schopnosť milovať a slúžiť, aby nás podnecovali učiť sa spoločne kráčať k spravodlivému, solidárnemu a bratskému svetu. A to až dovtedy, kým sa všetci šťastne nestretneme na hostine v nebeskom kráľovstve. Tam bude vzkriesený Kristus, on zosúladí naše rozdielnosti svetlom, ktoré neustále sála z jeho otvoreného srdca. Nech je zvelebený na veky vekov!

Dané v Ríme pri svätom Petrovi 24. októbra 2024, v dvanástom roku môjho pontifikátu.

Franciscus

OBSAH

1. kapitola	
DÔLEŽITOSŤ SRDCA	6
2. kapitola	
SKUTKY A SLOVÁ LÁSKY	21
3. kapitola	
TOTO JE SRDCE, KTORÉ VEĽMI MILOVALO	27
4. kapitola	
LÁSKA, KTORÁ SA DÁVA NAPIŤ	47
5. kapitola	
OPLÁCAŤ LÁSKU LÁSKOU	83
ZÁVER	109

ENCYKLIKA
SVÄTÉHO OTCA FRANTIŠKA

Dilexit nos

o ľudskej a božskej láske Srdca Ježiša Krista

Z talianskeho originálu *Dilexit nos del Santo Padre Francesco sull'amore umano e divino del cuore di Gesù Cristo*,
Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2024,
preložila Marta Jedličková

Lektoroval Ivan Šulík

Vydal Spolok svätého Vojtecha – Vojtech, spol. s r. o.,
Trnava 2025, ako svoju 4 521. publikáciu
Edícia *Pápežské dokumenty*, 120. zväzok
Zodpovedná redaktorka Martina Grochálová
Odborná spolupráca Eva Bubnášová
Technický redaktor Peter Valach
Obálku navrhol Pergamen
Tlač Slovenská Grafia, a. s.
Prvé vydanie

www.ssv.sk, eVojtech.sk
objednávky: 033/590 77 18
objednavky@ssv.sk

Členská zľava 15 % platí v obchodnej sieti SSV.

ISBN 978-80-8161-669-3